

פעילויות ליום השואה

מטרה: החניכים יחשפו לאחת מצורות החיים שהיו לילדים בתקופת השואה.
רעיון מנחה- לילדים יותר קל להתחבר לסיפור אישי מאשר לנתונים. על ידי חשיפה לדמות מסויימת, אפשר לקבל תמונה מסוימת על החיים בתקופה ההיא.

החניכים צריכים לתאר יום בחיים שלהם מהבוקר עד הערב.
מה אכלו? לאן הלכו? עם מי דיברו? על מה חשבו? מה עשו?
אחר כך מקריאים להם קטע שנכתב על ידי ילד בשואה. מה דומה בין אז להיום? מה שונה?

מספרים לילד על מה שקרה לאותו הילד.
הצעות לקטעים- פרק מיומנה של אנה פרנק.
ניתן למצוא קטעים גם בספריות, וב"הפעלודיה".
(כיתות ו-ז)

מטרות: החניכים יבינו עד כמה החיים בגטו היו שונים מהחיים היום, וקשים עד מאד.
החניכים ילמדו להעריך את מה שיש לנו כיום, את העובדה שיש לנו מדינה, ושגם אם קשה, אסור לוותר וצריך לשמוח בחלקנו. (גם במובן האישי וגם במובן המדיני-כללי)

פורשים נייר עיתון גדול. החניכים צריכים להרכיב "לו"ז ממוצע". על חניך מוסיף עוד ועוד פרטים למהלך היום. (לדוגמא: קמים, באיזו שעה?, אוכלים ארוחת בוקר, מה אוכלים? הולכים לבית הספר, מה עושים שם? ובהפסקות?... וכו'. חשוב להוציא מהחניכים כמה שיותר פרטים- על ידי שאלות מנחות.)
אחרי שהלו"ז הקבוצתי מוכן, שואלים את החניכים על מה הם חושבים שהם היו יכולים לוותר.
(טלויזיה, סנדוויץ' בארוחת 10, חוגים, וכו').
על מה לא הייתם יכולים לוותר? מראים לחניכים סדר יום ממוצע של ילד בגטו.
גם כשחשבנו שאי אפשר לוותר יותר על כלום, מסתבר שעדיין אפשר לוותר על הרבה דברים, ועדיין לשרוד.

מסכמים את הדיון.
(כיתות ד-ו)

מטרה: החניכים יבינו את הדילמות שעמדו בפני הילדים בשואה.

מספרים לחניכים את הסיפור: "שישה תפוחי אדמה". לקראת הסוף עוצרים, ושואלים את החניכים מה הם היו עושים אם הם היו במקום גיבורי הסיפור.
האם הייתם נותנים את תפוחי האדמה?
מצד אחד, הילדים רעבים וייתכן שימותו ברעב אם לא יאכלו. מצד שני, גם אתם רעבים מאד, ולא אכלתם מזה זמן רב. לא ברור מתי יהיה לכם מזון נוסף.

לא חייבים להגיע עם החניכים למסקנה כלשהי, אלא רק לעורר נקודות למחשבה.
ממשיכים לספר את הסיפור. (מופיע בהפעלודפדיה)

(כיתות ד-ו)

מטרה: החניכים יבינו את הבעייתיות שעמדה בפני אנשים בשואה בכל הנוגע להצלת חיים.
רעיון מנחה- אין אפשרות אחת נכונה. לכל נימוק יש בעד ונגד, ואין נכון או לא נכון.
אי אפשר לשפוט את ההחלטות של האנשים אז, כי אנחנו לא יכולים לדמיין את עצמנו במקומם.

דמיון מודרך- "אתם יושבים באוטובוס צפוף, ואין יותר מקומות ישיבה. האוטובוס עוצר בתחנה ועולים אדם זקן, אישה בהריון וילד נכה. האם תפנה את המקום לטובת אחד מהם, ואם כן- לטובת מי?"
[חשוב להדגיש בפני החניכים את ההבדל העצום בין הסיטואציה הבנאלית הזו לבין מה שקרה לפני 60 שנה.]

(כיתות ז' ומעלה)

מטרה: החניכים יבינו שגם לאדם אחד יכולה להיות השפעה גדולה.
רעיון מנחה- לא תמיד אפשר לדעת מה תהיה ההשפעה של קבוצה קטנה או של אדם יחיד, על הכלל. לפעמים אדם אחד יכול לשנות הכל! לכן אסור לוותר גם אם נראה לנו שלבד אין לנו סיכוי לשנות.

כל חניך מקבל כוס חד פעמית, וצריך להפוך אותה לדמות. (לצייר פרצוף, איברים וכו')
מכל הכוסות הקבוצה צריכה לבנות פירמידה.
אז המדריך שולף את אחת הכוסות מתחתית הפירמידה, כך שהפירמידה כולה מתמוטטת.

נותנים לחניכים דוגמאות של אנשים מתקופת מלחמת העולם השנייה שלא הלכו אם הזרם ושינו. (אפשר לכוון את המטודה לכיוון חסידי אומות העולם שהצילו אנשים גם במחיר הסתכנות שלהם, או לכיוון של המרידות בגטאות, וכו').
(כיתות ו-ז)

מטרה: החניכים יבינו עד כמה 6 מיליון הוא מספר עצום ובלתי ניתן להבנה.

נותנים לחניכים משימה הדורשת מהם להגיע לספירה של כמות גדולה. (להביא 100 אבנים, לספור ערימת גרגירי אורז, לספור כמה שערות יש לאחד החניכים על הראש, לספור עד אינסוף וכו'). כשהחניכים מתייאשים, שואלים אותם האם הכמות אליה הגיעו היא כמות גדולה.
מסבירים להם, ששישה מיליון הוא מספר שאי אפשר לתאר אותו בכלל. שיכפילו את הכמות/מספר אליו הגיעו פי (כמה שצריך) ורק אז יוכלו אולי להבחין כמה הם שישה מיליון.

(כיתות ד-ו)

מטרה: החניכים יחשפו לדרכי הנצחת השואה, ויבינו מדוע חשוב להנציח את השואה בכמה שיותר דרכים.
רעיון מנחה- ככל שהשנים עוברות ככה העדויות מגוף ראשון מטשטשות יותר ויותר, וקשה לדעת מה בדיוק קרה. כבר היום ניצולי השואה מתמעטים, ובעוד 15-20 שנה כבר לא יהיה מי שיספר מה היה שם. במצב כזה אין ברירה אלא לפנות לדרכי הנצחה נוספות.

1. כל חניך מקבל ערימת דפים, ובין דף לדף יש ניר קופי.
כל חניך צריך לכתוב אירוע משמעותי שקרה לו. אחר כך כל אחד מציג את האירוע, מסביר למה הוא היה משמעותי, ובודק על כמה דפים הכתוב הצליח לעבור, ובאיזו רמת טשטוש.

אפשרות נוספת- לשחק את המשחק "טלפון שבור" ולראות עד כמה המשפט שהעבירו בהתחלה התעוות עד שהגיע לסופו.

2. קירות מדברים- על הקירות בחדר מפזרים דפים, ועל כל אחד מהם כתובה דרך הנצחה אחרת. (סרטים דוקומנטרים, סרטים עלילתיים, סיפורים מעד, סיפורים אישיים שקוראים, מאמרים על מלחמת העולם השנייה ועל השואה, מסעות לפולין, ציורים ופסלים, פעולות בצופים, מוזיאונים, תמונות וכו'). החניכים עוברים בין הקירות וכותבים תחת כל כותרת מה המסר שמעבירה דרך הנצחה הספיציפית הזו, מה היתרונות ומה החסרונות שבכל דרך הנצחה.
(כיתות ז ומעלה)

מטרה: החניכים יבינו מדוע חשוב להנציח את מאורעות השואה.
רעיון מנחה- על סמך טעויות העבר אנחנו יכולים ללמוד איך להתנהג בדרך נכונה. אם נשכח את העבר, אין לנו עתיד! <--- אם נשכח את השואה ותוצאותיה הנוראות, זה עלול לקרות בשנית.

בתוך כובע או קערה מניחים פתקים עם כותרות לסיטואציות שונות בחיים. (רבתי עם הורה, עשיתי משהו שאני מתחרט עליו לחבר, תיאור משהו שהייתי עושה היום אחרת וכו').
כל חניך שולף פתק, מתאר את מה שקרה לו (בהתאם לנאמר בפתק), ואומר איך הוא היה פועל היום באותה סיטואציה.
מסכמים בכך שמטעויות לומדים, אבל רק אם זוכרים אותן.
השואה הייתה אירוע נורא שאין דומה לו בהיסטוריה של עם ישראל ובכלל, וישנם לקחים רבים שאפשר להסיק ממנה. אם נשכח את זכר השואה, נשכח גם את המסקנות, ותיתכן שואה נוספת.
(כיתות ז ומעלה)